

МЕДАЉА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

Српско географско друштво је основано на Благовести, 7. арила 1910. године. Први председник био је Јован Цвијић, који је ту функцију обављао до смрти 1927. године. Био је и остао наш најзначајнији географ широког и обимног научног опуса, који му је донео бројна признања у земљи и иностранству.

На свечаности која је у Београду организована 1935. године поводом обележавања 25. година успешног рада Српског географског друштва, установљена је Медаља Јована Цвијића, као највише признање за допринос науци и настави географије и институционалних активности које доприносе њеном унапређењу и препознавању. Том приликом публикована је Споменница о двадесетпетогодишњици Географског друштва. Књига има 58 страна и драгоцен је извор података за упознавање рада Српског географског друштва. Штампане Споменнице новчано је помогао Велимир Карић, рођак Цвијићевог професора Владимира Карића, писца познате књиге Србија – опис земље, народа и државе публиковане у Београду 1887. године на 940 страна. Репринт издање ове књиге објављено је у Београду 1997. године. Јубилеј Српског географског друштва пригодним чланцима забележили су новинари дневног листа „Политика“.

Први прилог је објављен 3. априла са наднасловом Једна прослава, насловом 25 година Српског географског друштва и поднасловом Установа коју је основао наш велики научник Јован Цвијић. Поред осталог написано је и следеће: „Географско друштво засновало је и своју медаљу за одликовање заслужних радника. Она носи назив Медаља Јована Цвијића, а израдио ју је, за двадесетпетогодишњу прославу, по замисли и скици потпретседника г. Д. Дерока, г. Е. Муановић, сликар-медаљар. Искована је у бронзи, величине 6 сантиметара, у београдској ковници А. Д. Медаља је необично добро успела и својом композицијом и тачношћу Цвијићевог лика у барелефу на њој. Приликом прославе 7. ов. м. друштво њоме одликује 17 највећих светских географа у Француској, Немачкој, Швајцарској, Холандији, Чехословачкој, Пољској, Русији и Америци. У

нашој држави биће одликовано седам државних и других научних установа.“

Други прилог је објављен 8. априла. Има наднаслов Прослава Географског друштва, наслов Признање Географском друштву и његовом оснивачу Јовану Цвијићу и поднаслов Најистакнутији представници стране науке одају признање заслугама Јована Цвијића и друштву које је он основао. На два ступца, по целој висини стране, „Политика“ је, поред осталог објавила и следеће: „Г. др. Милојевић је затим набројао неке од многобројних телеграма и писама које је Географско друштво добило од научника и научних установа из земље (поред других, од професора из Загреба и Љубљане) и из иностранства: Париза, Гренобла, Лиона, Тулуза, Дижона, Марсеља, Лувена, Ђеневе, Берна, Цириха, Бона, Берлина, Минхена, Дрездена, Хајделберга, Рима, Фиренце, Напуља, Солуна, Софије, Прага, Брна, Братиславе, Љвова, Варшаве, Лењинграда и Хелсинкија (Хеленигфоре). Познати страни научници у тим писмима одају признање многобројним и извршним радовима које је Географско друштво извело и објавило и који су га увели у ред најугледнијих географских друштава у Европи.“

По нацрту Драгутина Дерока, тада потпредседника Српског географског друштва, медаљу је израдио сликар Е. Муановић. Медаља је искована у Акционарском друштву Београдска ковница. Медаља Јована Цвијића је кружног облика, обима 18,5 cm, пречника 5,9 cm, дебљине 2 mm. Израђена је од легуре бакарно-златне боје. На лицу Медаље (аверс) је препознативи лик Јована Цвијића из његових зрелих година дат у плитком барелефу. Са горње стране Медаље је ћирилични испис штампаним словима МЕДАЉА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА. Испод Цвијићевог портрета је ћирилични потпис писаним словима *Е. Муановић*. На наличју Медаље (ревер) је у плитком барелефу представљен глобус уоквирен кружним исписом штампаним словима на француском језику SOCIÉTÉ DE GEOGRAPHIE BELGRADE. Изнад глобуса је орао раширених крила. Испод тога је испис ћириличним штампаним словима ОСНОВАНО 1910. ГОД. СРПСКО ГЕОГРАФСКО ДРУШТВО. У дну Медаље је испис штампаним словима латинице KOVNICA A. D. BEOGRAD.

Почев од 1935. године, Медаља Јована Цвијића се додељује на основу важећих нормативних аката Српског географског друштва (Статут, Правилник о додељивању признања). Предлози за Медаљу подносе се Извршном одбору Српског географског друштва, а одлуку, већином гласова присутних, на позитиван предлог Извршног одбора,

доноси Скупштина Српског географског друштва, која се, по правилу, организује једном годишње.

Медаља Јована Цвијића додељивана је и додељује се научницима и наставницима из наше земље и иностранства који су дали нарочити допринос развоју наше науке и наставе, постигли опште признате резултате од значаја за унапређење географије и плодносно сарађивали и сарађују са Српским географским друштвом. Медаља Јована Цвијића додељује се и научним, наставним, културним и просветним институцијама које су допринеле унапређењу географије.

Лице (аверс) и наличје (ревер) Медаље Јована Цвијића

Прве Медаље Јована Цвијића уручене су заслужним појединцима (17) и институцијама (7) 1935. године. Сви добитници Медаље Јована Цвијића 1935. године били су из страних земаља, а све награђене институције из Краљевине Југославије. Председник Српског географског друштва те године био је професор Боривоје Ж. Милојевић. Први добитници Медаље Јована Цвијића из Србије били су професор Павле Вујевић и професор Боривоје Ж. Милојевић, одликовани 1960. године. Председник Српског географског друштва те године, по други пут, био је професор Боривоје Ж. Милојевић. Поред медаље добитницима се уручује и одговарајућа диплома са печатом Српског географског друштва и потписима председника и секретара Српског географског друштва.

Медаљу Јована Цвијића од 1935. до 2012. добила су 62 појединца и 13 институција, што је укупно 75. Интересантно је да је

Војногеографском институту Медаља Јована Цвијића додељена три пута.

Добитници Медаље Јована Цвијића су следећи научници, наставници и институције:

Албрехт Пенк, професор емеритус универзитета, Берлин, 1935.,
Алфред Филипсон, професор универзитета, Бон, 1935.,
Лисијен Галоа, професор Сорбоне, Париз, 1935.,
Емануел де Маргон, професор Сорбоне, Париз, 1935.,
Раул Бланшар, професор универзитета, Гренобл, 1935.,
Едуард А. Мартел, председник Географског друштва, Париз, 1935.,
Ајсаја Боумен, директор Географског друштва, Њујорк, 1935.,
Даглас Џонсон, професор Универзитета Колумбија, Њујорк, 1935.,
Карл Естрајх, професор универзитета, Утрехт, 1935.,
Курт Хасерт, професор универзитета, Дрезден, 1935.,
Евгењуш Ромер, професор универзитета, Львов, 1935.,
Вацлав Швамбера, професор универзитета, Праг, 1935.,
Јуриј Шокалски, председник Географског друштва, Лењинград, 1935.,
Жак Ансел, професор Сорбоне, Париз, 1935.,
Жорж Шабо, професор универзитета, Дижон, 1935.,
Виктор Дворски, професор универзитета, Праг, 1935.,
Ото Леман, професор универзитета, Цирих, 1935.,
Артур Гавацци, професор универзитета, Загреб, 1935.,
Андре Аликс, професор универзитета, Лион, 1935.,
Павле Вујевић, професор универзитета, Београд, 1960.,
Боривоје Ж. Милојевић, професор универзитета, Београд, 1960.,
Атанасије Урошевић, професор универзитета, Скопље, 1960.,
Сима Милојевић, професор универзитета, Београд, 1965.,
Милисав Лутовац, професор универзитета, Београд, 1966.,
Бранислав Букуров, професор универзитета, Нови Сад, 1966.,
Светозар Илешич, професор универзитета, Љубљана, 1966.,
Стеван Вујадиновић, средњошколски професор, Београд, 1971.,
Миодраг Рајичић, средњошколски професор, Београд, 1972.,
Душан Дукић, професор универзитета, Београд, 1979.,
Милорад Васовић, професор универзитета, Београд, 1979.,
Михајло Костић, научни саветник, Београд, 1980.,
Владимир Ђурић, професор универзитета, Београд, 1987.,
Стеван М. Станковић, професор универзитета, Београд, 1987.,
Душан Гавриловић, професор универзитета, Београд, 1987.,

Томислав Ракићевић, професор универзитета, Београд, 1987.,
 Јован Илић, професор универзитета, Београд, 1987.,
 Јиржи Костровицки, професор универзитета, Варшава, 1988.,
 Митко Панов, професор универзитета, Скопље, 1988.,
 Радован Недељковић, средњошколски професор, Смедерево, 1988.,
 Милош Зеремски, научни саветник, Београд, 1990.,
 Павле Радусиновић, професор универзитета, Титоград, 1990.,
 Раденко Лазаревић, професор универзитета, Београд, 1990.,
 Милован Радовановић, професор универзитета, Београд, 1992.,
 Небојша Царић, професор универзитета, Нови Сад, 1992.,
 Милош Бјеловитић, професор универзитета, Бања Лука, 1994.,
 Јован Ћирић, професор универзитета, Ниш, 1995.,
 Александар Вељковић, научни саветник, Београд, 1996.,
 Здравко Маријанац, професор универзитета, Бања Лука, 1996.,
 Павле Томић, професор универзитета, Нови Сад, 2001.,
 Живадин Јовичић, професор универзитета, Београд, 2001.,
 Радомир Марковић, професор основне школе, Лозовик, 2001.,
 Драгољуб Милановић, професор универзитета, Ниш, 2004.,
 Јован Динић, професор универзитета, Београд, 2004.,
 Јован Ромелић, професор универзитета, Нови Сад, 2004.,
 Србољуб Стаменковић, професор универзитета, Београд, 2006.,
 Мирко Грчић, професор универзитета, Београд, 2006.,
 Исо Планић, освајач Монт Евереста, Суботица, 2006.,
 Љиљана Гавриловић, професор универзитета, Београд, 2007.,
 Милутин Љешевић, професор универзитета, Београд, 2008.,
 Милена Спасовски, професор универзитета, Београд, 2010.,
 Марина Тодоровић, професор универзитета, Београд, 2010.,
 Рајко Ѓњато, професор универзитета, Бања Лука, 2011.,
 Земаљски музеј, Сарајево, 1935.,
 Скопско научно друштво, Скопље, 1935.,
 Војногеографски институт, Београд, 1935., 1960. и 1976.,
 Геолошки институт Краљевине Југославије, Београд, 1935.,
 Хидролошко одељење Министарства грађевина, Београд, 1935.,
 Општа државна статистика, Београд, 1935.,
 Одсек за статистику Министарства пољопривреде, Београд, 1935.,
 Географско друштво Француске, Париз, 1971.,
 Географско друштво Словеније, Љубљана, 1972.,
 Географско друштво Совјетског Савеза, Москва, 1976.,
 Одсек за географију ПМФ, Београд, 1976.,

Географски институт „Јован Цвијић“, Београд, 1987.,
Центар за културу „Вук Караџић“, Лозница 2012.

Географски завод, данас Географски факултет Универзитета у Београду и Српско географско друштво, током минулих ратова делили су исту тешку судбину. Доста података о томе оставио нам је Боривоје Ж. Милојевић, вишегодишњи председник Српског географског друштва, професор и настављач Цвијићевих активности после 1927. године. Поред осталог забележио је и следеће: „Октобра 1944. године, напуштајући Београд, војска национал-социјалистичке Немачке учинила је нечувено варварство запаливши нову универзитетску зграду (данас је то зграда Филолошког факултета на чијем је трећем спрату Географски факултет, на Студентском тргу број 3, (прим. С.М.С.). Том приликом, заједно са великим универзитетским институтима – зоолошким, физичким, математичким, географским и другим – пламен је прогутао и сву имовину Географског друштва: магацин издања, библиотеку часописа, збирке фотографија, старих карата, записнике, преписку, новчана документа и намештај.“

Штета Географског друштва службено је процењена на 3.200.000 предратних динара. Интересантно је да је на згаришту уништених објеката, приликом расчишћавања, од целокупне имовине, која је стицана годинама, у пепелу и шуту, пронађено око 50 Медаља Јована Цвијића. Иако потамнеле, исте су до 2007. године додељиване заслужним појединцима и установама. Иза тога исковане су нове медаље идентичне онима из 1935. године.

Др Стеван М. Станковић